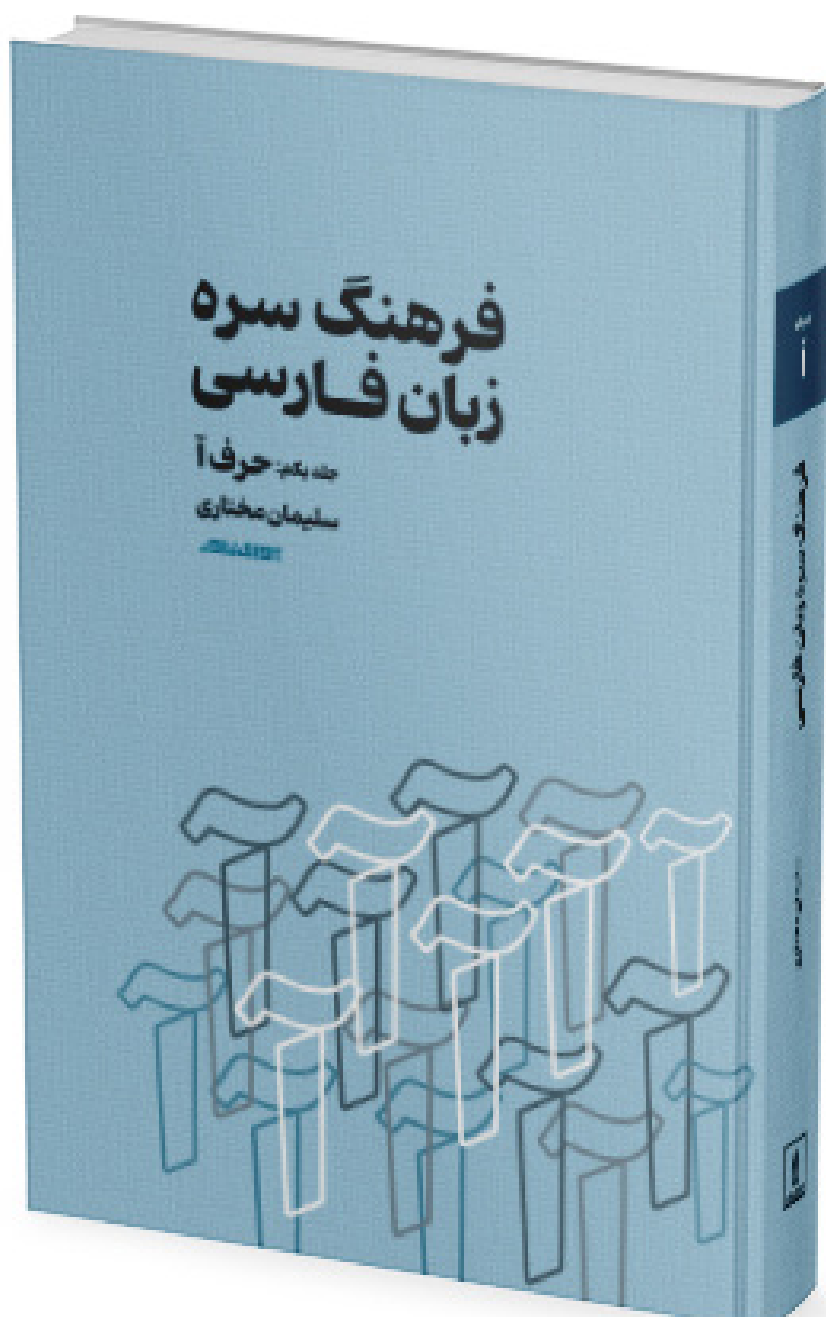

انتشارات آوای خاور

ناشر برگزیده کتاب سال دانشگاهی ۱۴۰۳

ناشر شایسته تقدیر جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۲

(جلد یکم: حرف آ) -

پژوهش و گردآوری سرواژه‌های فارسی ناب از فرهنگ‌های معتبر فارسی

سلیمان مختاری

«تمام رنگی» نمایش واژگان هم‌ریشه، ترکیبات و باهم‌آیی‌ها، دارای نمایه‌های چندگانه: مشتقات، واژه‌سازها...

داری نظام ارجاع بارویکرد واژه‌سازی و واژه‌آگاهی

● معرفی کتاب:

واژگان ناب فارسی در فرهنگ‌های لغت، همراه با ده‌ها هزار واژه غیرفارسی (انگلیسی، ترکی، عربی، فرانسه و ...) ثبت شده‌است به بیان دیگر، فرهنگ‌های بزرگ و چندین جلدی، هم واژگان فارسی و هم واژگان غیرفارسی را در خود دارد و همه آنها، باهم، به عنوان سرواژه/مدخل، تنظیم و تعریف‌نگاری شده‌اند.

واژه‌پژوهان، تدوین فرهنگ واژگان ناب زبان فارسی را یک نیاز ضروری می‌دانند زیرا دسترسی آسان و سریع به این واژگان، پاسخگوی نیازهای زبانی بسیاری از پژوهشگران و مترجمان در ایران یا بیرون از ایران خواهد بود.

نگارنده با هدف چاپ لغات اصیل فارسی در دو مجلد، اقدام به گردآوری این واژگان و هم‌ریشه آنها از همه فرهنگ‌های معتبر فارسی نموده‌است تا خوانندگان، از مراجعه به فرهنگ‌های آمیخته به واژه‌های غیرفارسی، بی‌نیاز گردند و واژگان ناب فارسی را یکجا به صورت الفبایی در دسترس داشته‌باشند.

در این فرهنگ، گزارش‌های هر سرواژه، در دوازده بخش یا خانه، پیکربندی شده‌است که آن بخش‌ها به ترتیب، بدین گونه چیده شده‌اند: سرواژه. تلفظ و واج‌نویسی. حوزه معنایی. صورت‌های دیگر سرواژه. بن ماضی و بن مضارع و مصدر. صرف فعل، مشتقات. گزارش یا تعریف سرواژه. نمونه شعر یا نثر یا ترکیب. واژه‌شناسی، هم‌خانواده یا هم‌ریشه‌های سرواژه. نظام ارجاع؛ راهنمای جست‌وجوی واژگان بررسی شده. ترکیب واژه‌های فارسی با غیرفارسی. ترکیب‌ها؛ ترکیب فعلی، اسمی، اضافی، عطفی.

ارجاع واژگان بررسی شده، با رویکرد واژه‌شناسی، واژه‌سازی و آموزشی، در سرتاسر فرهنگ، انجام شده تا کاربر، بتواند واژگان پایه را با روشی آسان، جست‌وجو نماید. بخش واژه‌شناسی و واژه‌های هم‌ریشه، از فرهنگ‌های ریشه‌شناسی، نوشته شده تا خوانندگان، معانی لغات ساخته شده از آن، ریشه را سریع دریابند و سپس، درست و سنجیده، واژه‌سازی نمایند. واژه‌های هم‌ریشه، گستردگی و پیوند واژگان ناب فارسی را با یکدیگر، نمایش می‌دهد و کاربر را برای بازیگری، بازسازی و یا جایگزینی واژگان غیرفارسی در زمینه‌های گوناگون، توانا می‌سازد تا زبان فارسی، همچون گذشته، با پایداری آگاهان، به جایگاه پیشین خود، دست یابد و پاسخگوی نیازهای امروزی باشد.

برجسته‌سازی بخش‌های یک سرواژه مانند واژه‌های هم‌ریشه، بن‌ها، مصدرها و ... همگی با هدف تشویق، ترغیب و بهره‌گیری بیشتر خوانندگان، از گنجینه واژگان فارسی، انجام گرفته‌است. حروف‌چینی نوشته‌های فرهنگ در چند رنگ و اندازه، انجام شده تا بخش‌های مهم واژگانی، آسانتر و آشکارتر دیده شوند. یکی دیگر از بخش‌های مهم فرهنگ، فهرست‌ها و نمایه‌های استخراجی از متن فرهنگ می‌باشد. این نمایه‌ها پاسخگوی پرسش‌های آموزشی در واژه‌شناسی و واژه‌سازی، خواهد بود و خوانندگان را با ساختار واژگان فارسی، آشنا می‌سازد. پیشرفت در امر یادگیری، یاددهی و واژه‌سازی، کاهش اختلال در علم‌آموزی، گوشه‌ای از فواید بهره‌گیری از اندوخته واژگان فارسی است. ازین رو می‌توان، ترجمه متون علمی را بر پایه واژگان ناب فارسی، بدون نگرانی از نارسایی معنایی، استوار گرداند و با آینده‌نگری، زمینه علم‌آفرینی و دستیابی به زبان علمی فارسی را فراهم نمود.

فرهنگ حاضر می‌کوشد خواننده را با روش‌ها و فرایندهای هزارساله واژه‌سازی در

آشیانه /āšīyān-e(a): هم‌ریشه‌ها؛ **نشیم** "جای نشستن"، **نشیمن**.

آهار /āhār: "خورش و چیزی خوردن" هم‌ریشه‌ها؛ **ناهار** "ناخوردن".

آسیاب /ās-iy-āb: "سنگ" + **آب** (آسیاب؛ "سنگی که به آب چرخد"). **نک. آسمان**.

آبشار /āb-šār: **نک.** - **شار، شاردن** "فروریختن آب، جاری شدن". **سنج. آب‌شُرْشَره**.

آور /āvar: "ایمان، یقین، راست، درست" هم‌ریشه‌ها؛ **آوری** "معتقد"، **آری**، **باور**، **پرویدن**، **گزودیدن**.

آورد /āvard: "نبرد، رزم، میدان جنگ، نبردگاه" هم‌ریشه‌ها؛ **آوردیدن**، **آوردگاه**، **آوردخواه**، **ناورد**، **نبرد**، **هماورد**.

زبان فارسی آشنا گرداند و علاوه بر معنای کامل و دقیق سرواژه، چیرگی ایشان را بر واژگان فارسی، افزون کند و سپس با استفاده از نمایه‌ها و ارجاع‌های فرهنگ، بدون خوانش قواعد واژه‌سازی، اقدام به ساخت واژگان به‌هنگار و هماهنگ با سرشت زبان فارسی نمایند.

● ویژگی‌های فرهنگ

◀ آگاهی از چگونگی واژه‌سازی در زبان فارسی از هزار سال پیش تا کنون با کمک نمایه‌ها

◀ بهره‌گیری از روش‌های نوین فرهنگ‌نویسی، رنگ‌ها و قلم‌های (فونت) نو با هدف واژه‌شناسی و خوانش آسان واژگان هم‌ریشه، ترکیبات و...

◀ تعریف‌نگاری سرواژه‌ها با رویکرد مقایسه‌ای و با تکیه بر فرهنگ‌های پیشین و منابع نو

◀ دارای نمایه‌های چندگانه؛ ابزار کاربردی ویژه پژوهشگران

◀ دارای نظام ارجاع برای واژگان هم‌ریشه، مصدرها، بن‌ها، وندها و گونه‌های دیگر سرواژه‌ها

◀ دسترسی آسان به گنجینه واژگان ناب فارسی و ترکیب‌های آن

◀ رویکرد آموزشی در معرفی اجزای سازنده واژگان مرکب، مشتق و واژه‌سازها

◀ تنوع اندازه و رنگ‌بندی بخش‌های دوازده‌گانه فرهنگ با تکیه بر درجه اهمیت و رویکرد آموزشی

◀ شناخت گستره واژگانی زبان فارسی با هدف واژه‌شناسی و واژه‌سازی علمی و روشمند

◀ فهرست سرواژه‌های فرهنگ سره زبان فارسی

◀ گزارش چهار هزار مدخل فارسی ناب (حرف آ) بر پایه فرهنگ‌های معتبر

◀ گزارش و نمایش پیوند واژگان زبان فارسی با یکدیگر و آشنایی با واژگان هم‌ریشه

◀ نمایش ترکیب‌های فعلی، اسمی، وصفی و عطفی و باهم‌آیی‌ها برای به‌کارگیری در زبان فارسی

◀ نمایه مصدرهای فارسی (حرف آ)

◀ نمایه موضوعی

◀ نمایه واژگان هم‌ریشه

◀ نمایه واژه‌سازهای غیرفارسی

◀ نمایه واژه‌سازهای فارسی با هدف نمایش روند واژه‌سازی در زبان فارسی

◀ نمایه وندهای بررسی شده

◀ واج‌نویسی به روش استاندارد

